

Vrijwillige weide- en akkervogelbescherming Flevoland

Jaarverslag 2016

Vrijwillige weide- en akkervogelbescherming Flevoland

Jaarverslag 2016

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer Flevoland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het verbeteren van leefgebieden voor planten en dieren krijgt daarbij speciale aandacht. Elke provinciale organisatie beschikt over de specifieke kennis die nodig is om de regionaal sterk verschillende leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Dat verzekert een levend landschap voor de toekomst.

Colofon

Samenstelling: Jan Nagel
Eindredactie: Ria Heemskerk
Fotografie: Marcel Brouwer, Jan Nagel
Uitgave: Landschapsbeheer Flevoland
Botter 14-03
8232 JP Lelystad
Tel. 0320 294939
Mail: flevoland@landschapsbeheer.net
twitter: @LBFlevoland
website: www.landschapsbeheer.net
facebook: www.facebook.com/landschapsbeheerflevoland

Lelystad, januari 2017

Gegevens uit dit verslag mogen worden overgenomen, graag wel bron vermelding.

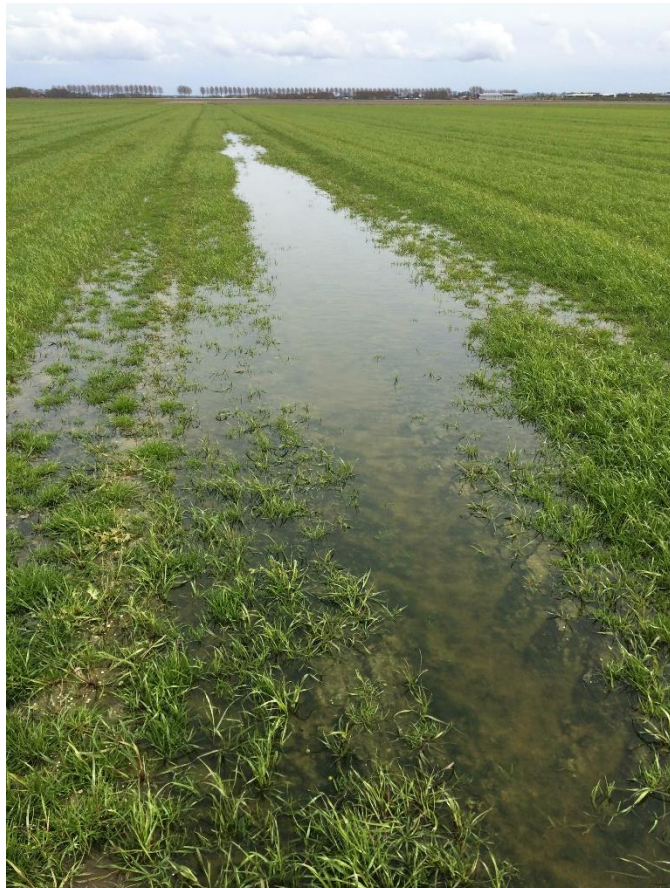
Voorwoord

Het was weer een pittig jaar voor de door ons zo geliefde weidevogels. Veel succes was hun niet gegund en dat leidt weer tot vele teleurstellingen afgelopen voorjaar, niet alleen voor de vogels maar ook voor hen die zich met alle ziel en zaligheid hebben ingezet om onze weidevogels te helpen. Kievitskuikens stierven massaal in het koude weer ten tijde van hun geboorte en maar 5 gruttoparen van de 50 hebben hun jongen groot gekregen. Dan zijn er ook nog veel nesten gepredeerd. Bij elkaar dus heel wat ellende afgelopen voorjaar.

Klaas Stapenséa uit Emmeloord vond op zaterdag 19 maart het eerste kievitsei aan de Uiterdijkenweg in een bollenperceel. Als ervaren weidevogelbeschermer had hij een kievitsstelletje al vroeg in de gaten en was snel met het vinden het eerste kievitsei van Flevoland, die zelfde dag werden het 2e en 3e ei ook gemeld.

Het loslaten van het melkquotum in april pakt uiteindelijk niet zo gunstig uit voor de melkveehouders. Een groot aanbod van melk deed de prijs zakken tot zo rond het kostprijniveau. Zo is er dus geen droog brood te verdienen met het melken van koeien. Wellicht moet zo iets eerst gebeuren voordat de sector tot het inzicht komt dat er grond nodig is om zoveel koeien op een verantwoorde manier te houden. De kringloop vliegt uit de bocht en dat brengt ongelukken. Dat kan de bedoeling niet zijn. Ik hoop dat boeren hun gezonde verstand gebruiken en gaan voor een duurzame melkveehouderij, met ruimte voor veel weidevogels. Ietsje minder kan misschien wel leiden tot meer. Hou eens op met het altijd meer willen.

Schreef ik vorig jaar nog over de ideeën van een plas dras gebiedje bij biologische boer Gerard Keurentjes; nou het ligt er al vanaf april. Geen cent subsidie, maar gewoon doen. Kijk, daar hebben weidevogels wat aan. Om in reclame termen te spreken: **DAT ZOUDEN MEER BOEREN MOETEN DOEN**. En het leuke is dat er gelukkig nog een boer is die hier serieus over nadenkt. We gaan het zien in 2017.

Vrijwilliger en boeren hartelijk dank voor jullie inspanning. De weidevogels zijn jullie er zeker dankbaar voor.

Jan Nagel

Projectleider weidevogels

Inleiding

In dit jaarverslag vinden jullie de resultaten van de akker- en weidevogelbescherming van het jaar 2016. Deze gegevens werden tijdens het broedseizoen bijgehouden door boeren en vrijwilligers. Landschapsbeheer wordt door de Provincie Flevoland middels een subsidie van €22.500 aangesteld om vrijwillige akker- en weidevogelbescherming te stimuleren en te organiseren. We leiden vrijwilligers op en zorgen we ervoor dat ze bij een van de zes vrijwilligersgroepen onder de vleugels komen en aan de slag kunnen in hun eigen omgeving met akker- en weidevogelbescherming. Hierna gaan vrijwilligers veelal zelfstandig het veld.

In 2016 zijn er 98 vrijwilligers en 297 boeren actief geweest. Dat waren 12 boeren en 14 vrijwilligers minder dan in 2015. Dit komt deels doordat de groep in Kraggenburg niet actief is geweest omdat daar bijna geen weidevogels meer zitten. Vier andere vrijwilligersgroepen hebben ook het aantal vrijwilligers ietsje zien afnemen. Een vrijwilligersgroep is groter geworden.

Aantal nesten

In 2016 zijn er 108 nesten minder ontdekt dan in 2015. De afname zit hem vooral in het aantal Kieviten. Van de grutto zijn 20% meer nesten gevonden, maar de uitkomst was wel 13% lager. De scholekster deed het met 2 nestjes meer iets beter, en de tureluur met 4 nestjes meer, deed het door het slechte uitkomstresultaat van 41% uiteindelijk slechter. Aan de stormmeeuw is minder aandacht besteed en daardoor zijn er 11 nesten minder gevonden. Nieuw in de Flevolandse weidevogel-geschiedenis is de vondst van een visdiefnestje. Piet Bremer vond ze vroeger nog wel toen hij actief alle stormmeeuwen in kaart bracht, dus het fenomeen was niet onbekend. In onze statistieken is de soort echter nieuw.

Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 1: Aantal gevonden nesten en uitkomstresultaat in 2016					
Soort	Totaal	Bekend	Uit	Niet uit	% uit
Bergeend	1	1	1	0	100
Bontbekplevier	19	18	14	4	78
Fuut	2	1	1	0	100
Gele kwikstaart	2	1	1	0	100
Graspieper	4	4	3	1	75
Grutto	50	43	19	24	44
Kievit	740	632	354	278	56
Kleine plevier	3	3	3	0	100
Knobbelzwaan	4	4	2	2	50
Meerkoet	16	8	5	3	63
Scholekster	86	60	47	13	78
Stormmeeuw	18	9	1	8	11
Tureluur	18	17	7	10	41
Veldleeuwerik	2	1	1	0	100
Visdief	1	0	0	0	0
Wilde eend	13	7	3	4	43
Totaal	979	809	462	347	57
			57%	43%	

Verliesoorzaken

Het uitkomstpercentage is in 2016 met 2% gedaald naar 57%. Verlies door predatie en werkzaamheden nam iets toe, terwijl verlies door verlaten nesten en een onbekende verliesoorzaak afnam.

In 347 gevallen kwam een nest niet uit. Er zijn veel meningen over het verlies van de nesten, maar er is maar een ding dat telt en dat zijn de feiten. Hieronder zijn 18 verschillende oorzaken benoemd. Waar vorig jaar de kraaien en meeuwen redelijk de overhand hadden bij de predatie en de predatie door de vos niet veel voorstelde, is het dit jaar net andersom. Doet de ene het niet, dan de ander wel... Maar 83 keer staan we bij een leeg nest en kunnen we niet verklaren waarom die nu leeg is, of wie of wat het heeft gedaan. Ook dat hoort bij veldwerk: niet altijd een verklaring kunnen vinden voor het geconstateerde verlies.

Tabel 2: Verliesoorzaken per soort

Soort	ON	PD	PHW	PK	PM	PO	PV	V	W	WA	WB	WGB	WM	WO	WPE	WRS	WW	WZP	Totaal
Bontbekplevier	2									1									4
Graspieper																			1
Grutto	5							5	1				1						24
Kievit	66	1	3	29	7	3	46	27	8	1	6	1	1	5	21	1	1	2	278
Knobbelzwaan					1			1											2
Meerkoet	2							1											3
Scholekster	6						1	1		1					1				13
Stormmeeuw	1														5				8
Tureluur	1							1											10
Wilde eend						1													4
Totaal	83	1	3	29	8	4	47	36	9	3	6	1	2	5	27	1	1	2	347

LEGENDA

B:	beweiding	soort niet bekend	W:	werkzaamheden	soort niet bekend
P:	predatie	soort niet bekend	WA:	werkzaamheden	door aanaarden
PHW	predatie	door hermelijn of wezel	WB	werkzaamheden	door bemesten
PO:	predatie	door onbekend beest	WM:	werkzaamheden	door maaien
PK:	predatie	door vogel bijv. kraai of meeuw	WO:	werkzaamheden	door overige werkzaamheden
PM	predatie	door mens	WPE:	werkzaamheden	door ploegen/eggen
PD:	predatie	door das	WGB:	werkzaamheden	door gewasbescherming
PV:	predatie	door vos	WW:	werkzaamheden	door schudden etc.
V:	verlaten		WRS:	werkzaamheden	door rollen en slepen
ON:	onbekend	onduidelijk welke oorzaak	WZP:	werkzaamheden	door zaaien/poten
OV:	overige	verliesoorzaak			

Bescherming van nesten

Zo'n 290 nesten worden er daadwerkelijk beschermd door de boer bij werkzaamheden op het land. Het plaatsen van een nest in een mandje (Nim), wat 164 keer is gedaan, is daarbij buiten de telling gelaten. Het nest in een mandje plaatsen helpt bij het beschermen, net als het plaatsen van markeerstokken. Zo wordt het nest gezien, waardoor het bij werkzaamheden gespaard kan worden. Bij aardappelen en op grasland is altijd de grootste winst te halen voor akker- en weidevogel. Van al deze beschermde nesten komt 57% uit, dus het loont de moeite dit te blijven doen.

Tabel 3: aantal gevonden nesten per gewas met uitkomstpercentage per beschermingsactiviteit

Gewas	nesten	aa	zp	pe	om	ov	bm	gb	rs	besch. nesten	%	Nim
Aardappelen	222	47	28	38		1			1	115	52	91
Mais	76		3			5	5	9		22	29	2
Gras	133				33		6		12	51	38	1
Uien	148		7	1		2		17		27	18	11
Bieten	55		3	1				11		15	27	2
Bollen	87		1	3						4	5	3
Groenten	24		9	5						14	58	19
Overig gewas	95			6				1		7	7	15
Graan	17									0	0	
Onbekend gewas	121	1	10	18		1	5			35	29	20
Peulvruchten	1									0	0	
totaal	979	48	61	72	33	9	16	38	1	290		164
uit% per beschermingsactiviteit		76,5	53	39	50	33	36	86	90	57%		44

Legenda:

aa: aanaarden

zp: zaaien/poten

pe: ploegen/eggen

om: omheen maaien

ov:

bm:

gb:

rs:

overige beschermingen

bemesten

gewasbescherming

rollen/slepen

Resultaat van de groepen

Groep 2016	vrijwilligers	ervaringsjaren	boeren	k	s	g	b	o	% uit
Dronten/Biddinghuizen	12	9,6	45	96	2		1	20	57,8
Swifterbant/Lelystad	25	7,3	84	123	1		2	2	42,2
Zeewolde	7	11	28	66			2		85,3
Luttelgeest/Marknesse	13	13	33	87	5		2	7	63,2
Emmeloord/Nagele	9	6,8	9	8	1				100,0
Rutten/Bant/Espel	32	9,9	98	360	77	50	12	55	57,1
Totaal	98	9,5	297	740	86	50	19	84	979

K= Kievit, S= scholekster, G= grutto, B= bontbekplevier O= overige vogels

Nu de groep uit Kraggenburg niet meer in het lijstje staat missen we gelijk 7 vrijwilligers en 19 boeren. De aanwas van de cursus met 6 nieuwe vrijwilligers heeft het verlies van mensen die gestopt zijn niet kunnen opvangen. Het meest opvallende getal is het aantal ervaringsjaren van vrijwilligers. Het blijkt dat als vrijwilligers eenmaal zijn begonnen aan deze hobby, ze dit gemiddeld 9,5 jaar lang volhouden en dat is bijzonder te noemen. Het aantal boeren is vrij constant. Eenmaal hart voor weidevogels, dan

gaat dat zoiets meestal ook niet over. De vogelwacht Rutten mag zich verheugen in veel soorten weidevogels, waar de andere groepen het vooral moeten hebben van de Kievit. Helaas is dat niet anders. De inspanningen zijn er daardoor niet minder om. De uitkomstpercentages per groep laten geen grote verschillen zien. Al is 85% uit in Zeewolde zeer hoog. Het is daar vaak alles of niet. Gelukkig kwam er in 2016 veel uit. De vrijwilligers van de groep Emmeloord vinden maar weinig nesten, maar gelukkig komen ze dan weer allemaal uit.

Zwaluwtelling en bestede uren

Bij de telling van de zwaluwen zijn dit jaar de groepen uit Lelystad/Swifterbant, Rutten en Biddinghuizen/Dronten actief geweest. Totaal zijn er 1069 nesten van de huiszwaluwen geteld, wat er 40 minder zijn dan in 2015. Er werden 1004 nesten van de boerenzwaluw geteld wat er 75 minder zijn dan in 2015.

Totaal hebben de vrijwilligers in Flevoland 2122 uren aan akker- en weidevogelbescherming besteed, 80 uren meer dan in 2015.

Kaartbeelden

Bij 70% van de gevonden nesten wordt een plaatsbepaling ingevoerd. Sommige vrijwilligers maken daarvan een schatting en anderen meten de nestplek met GPS in. Plaatsbepaling heeft als extra voordeel, dat boeren die het veld nog moeten bewerken, middels een kaartje van de nesten, of de app 'Signalering weidevogelnesten' op de telefoon, nauwkeurig weten waar nesten liggen. In Flevoland wordt een behoorlijk hoog percentage van de nesten zeer nauwkeurig ingevoerd, waarmee we het landelijk behoorlijk goed doen!

Voordeel van deze nauwkeurige invoer is ook dat we in het vervolgtraject de verschillende verliesoorzaken heel mooi in kaart kunnen brengen. Vooral als we te maken hebben met predatie kan het, met het oog op eventuele aanpak van predatoren, helpen om te weten waar dit probleem zich het meeste voordoet. Belangrijk is dan wel dat iedereen deze manier van invoeren toepast, zodat niet op basis van halve informatie ingrijpende besluiten worden genomen. Dus wees er ook weer voorzichtig mee.

- verlies onbekend
- overige verliezen
- verlaten
- werkzaamheden
- beweiding
- predatie
- aanwezig
- onbekend resultaat
- uit

